

MOE-
KUNSTNIK

MARIUS
GABRIEL

Originaali tiitel:
Marius Gabriel
The Designer
2017

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Kogu raamatut või ükskõik millist osa sellest ei ole lubatud reprodutseerida, paljundada ega levitada ükskõik millisel viisil või milliseks otstarbeks ilma autoriõiguse valdaja kirjaliku loata.

See raamat on ilukirjandusteos. Nimed, karakterid, asutused, organisatsioonid, kohad ja sündmused, mis pole avalikkusele teada, on kas autori kujutlusvõime vili või fiktsioon. Igasugune sarnasus tegelike inimestega, kas surnud või elavatega, sündmuste või tegevuskohtadega on täielik kokkusattumine.

Tõlkinud Tiia Krass
Toimetanud Reet Piik
Korrektuuri lugenud Inna Viires

Text copyright © 2017 Marius Gabriel
This edition is made possible under a license arrangement originating with Amazon Publishing, www.apub.com, in collaboration with Synopsis Literary Agency.

All rights reserved.

Cover photography by Barnaby Newton

© Tõlge eesti keelde ja eestikeelne väljaanne. Kirjastus ERSEN, 2018.

E10348318

ISBN 978-9949-82-309-3

Kõik kirjastuse ERSEN raamatud ja e-raamatud on saadaval
veebipoest www.ersen.ee

Mervatile

Üks

Punapea oli olnud abielus poolteist aastat ega pidanud end abielu alal eriliseks asjatundjaks. Ent ta uskus ära tundvat olukorra, kui abielus on midagi korrast ära. Ja ta oli päris kindel, et tema abielus just nii see oligi.

Kuulates oma abikaasa intervjuud Prantsuse partisaniga, juurdles ta nõuannete üle, mille oli noppinud naisteajakirjadest, mis ema puudumise ja sõprade eemaloleku tõttu olid tema ainsaks tarkuseallikaks. Ta ei „näägutanud, mangunud ega kaevelnud“. Kindlasti ei „nõudnud ta pidevalt uusi kleite“, kuid vältis edukalt „korrutat ja kasimata“ välimust. Mis puutus „viletsate söökide serveerimisse mustadel nõudel ja plekilistel laudlinadel“, siis sõjaaegse Pariisi kitsaid olusid arvestades andis ta endast parima.

Kuid kõigist neist pattudest hoidumine ei andnud vastuseid küsimustele, kus ta abikaasa öösel kella kaheni viibis, kelle huulepulgajäljed olid tema vormisärgikrael või miks oli mees hakanud teda kohtlema nagu mööblitükki.

„Kas süüa on veel midagi?“ küsis Amory Heathcote Punapeale üht täiskriitseldatud paberilehte visates. Mehe assistendina oli Punapea ülesanne kõik Amory kiirkirjas tehtud märkmed kirjutusmasinal ümber trükkida, et uudisteteenistus saaks need Ühendriikidesse saata. Abikaasana hoolitses ta ka nende ajutiste elupaikade eest, muutis Amory elu mugavaks, kandis hoolt tema vajaduste rahuldamise eest ja kaitses teda elu ebameeldivuste vastu nii palju kui võimalik.

„On natuke veini, leiba ja juustu.“

Abikaasa paistis nõrdivat. „Muud ei midagi?“

„Küsin majaperenaiselt.“ Äsja vabastatud Pariisis tehti ameeriklastele liigutavalt heldeid kingitusi, aga kuna prantslased ise kannatasid puuduse käes, ei olnud toidukaupa kerge hankida.

Punapea läks majaperenaise juurde ja tuli tagasi hinnalise pooliku Prantsuse vorstikangi ja nelja keedetud munaga. Amory ja Francois Giroux suitsetasid tillukesel terrassil, kust avanes vaade rue de Rivoliile, tänavale, kus hiljutise Pariisi ülestõusu tänavalahingute jäljed ikka veel näha olid. Nad jälgisid, kuidas neljast sõdurist koosnev Ameerika patrull flirtis Prantsuse tüdrukutega, kelle naer tänavalt üles kaikus.

„Kas teate, kuidas me teie sõdureid kutsume?“ küsis Giroux. „Me hüüame neid närimiskummi-sõduriteks.“

„See ei kõla just väga tänulikult,“ ütles Punapea.

Giroux põrnitses all avanevat vaatepilti. „Nad ärplevad siin Pariisis, jagavad maiustusi. Me ei ole lapsed.“

„Nad püüavad lihtsalt lahked olla.“

„Mina olen prantslane ja kommunist, proua. Ma ei taha kellegi võimu all olla, ei sakslaste ega ameeriklaste.“

„Huvitav, kas te kunagi meile enda vabastamise ka andeks annate?“ küsis Punapea. Pärast aastatepikkust alandust ja kannatamist natside okupatsiooni all oli prantslaste uhkus nagu siil: seestpoolt tundlik, väljastpoolt okkiline.

„Meie tänavad olid halle mundreid täis. Nüüd on nende asemel khakivärvi vormid.“ Giroux oli viimastel tundidel kostitanud neid lugudega – üks pikem kui teine – kangelaslikust rollist, mida tema ise Pariisi vabastamises mängis. Tajudes, et nende huvi tema vastu hakkab raugema, lausus ta: „Võib-olla tahaksite täna õhtupoolikul midagi erakordset näha?“

„Mis mõttes erakordset?“ küsis Amory.

Giroux kustutas Cameli sigareti, mida oli suitsetanud. „Kollaborandid arvavad, et nad saavad end meie eest peita, aga me teame, kus nad asuvad. Me leiame need reeturid, viimse kui ühe, ja mõistame nende üle kohut.“

„*Épuration sauvage?*“

* Looduslik puhastamine (pr k). [Siin ja edaspidi tõlkija märkused.]

„Nii me seda nimetame. Täna karistame üht.“

Amory kikitaski kõrva. „Ah nii,“ ütles ta. „Tahaksin seda näha. Ootame Fritchley-Boundi ära. Tema tahab kindlasti kaasa tulla.“ Ta pöördus Punapea poole. „Kus ta on?“

„Mis sa ise arvad?“ vastas naine.

Linna vabastamine sakslastest oli vallandanud ilmatu võimsad pidustused ja George Fritchley-Bound, keda üldiselt tunti kui Vana Hirmsat, polnud kunagi suutnud pidudest eemale jääda. Ta oli Briti ajakirjanik, kes oli mitu nädalat tagasi oma seltskonna neile peale surunud. See Etoni vilistlane oli nüüd küll enam-vähem kogu aeg purjus, ent ta oli neile meeldima hakanud.

Vana Hirmus polnud söögiajaks välja ilmunud ja nad alustasid ilma temata. Leib oli kuivem kui vorst ja vein veelgi kuivem, aga kõigil oli kõht tühi.

„Kes see reetur on?“ küsis Amory Giroux'lt.

Giroux nüsis taskunooga vorsti. „Inimene, kes tegi Prantsusmaale suurt kahju,“ vastas ta mornilt. „Küll te näete.“

„Kas ta tapetakse?“

„Võib-olla.“

Punapea võpatas. Nad olid juba niigi näinud ohtralt õudusi, mis liitlaste sissetungiga kaasnesid – päratut meesteväge ja sõjamasinaid läbi Euroopa Berliini poole veeremas. Pariis alles toibus sellest.

Pealtnäha ei lasknud Amory end kohutavalt vigastatud ja äsja tapetud inimestest põrmugi häirida. Aga Amory oli ju sõjakorrespondent, kes oli selliste asjade suhtes tuimaks muutunud. Ja kuigi Punapea armastas Amoryt, oli too kõige külmem mees, keda ta tundis.

Viie minuti pärast saabus Vana Hirmus. Kuid tema seekordne ilmumine oli rohkem füüsilist kui vaimset laadi, sest kaks Ameerika sõdurit kandsid maani täis mehe sisse.

„Inglase kohta kena inimene,“ hingeldas üks sõduritest (Fritchley-Bound oli suur mees ja korterisse jõudmiseks tuli omajagu trepiastmeid tallata). „Aga ta ei oska õigel ajal lõpetada. Kuhu me võiksime ta panna?“

Nad võtsid Vana Hirmsa tema joomakaaslastelt vastu ja panid voodisse. Varasemate kogemuste põhjal keeras Punapea ta ühele küljele ning pani ööpoti mehe käeulatusse. Õnnetuseks avas Vana Hirmus oma verd täis valgunud silmad ja silmitses toas olijaid. „Kas ma tegin endale häbi?“

„Mitte rohkem kui tavaliselt,“ vastas Amory. „Aga sul läheb üks hea võimalus luhta. Giroux viib meid vaatama, kuidas vastupanuliikujad omakohut mõistavad.“

„Nadikael. Sellele tõprale see meeldib.“ Mees püüdis end istukile ajada, kuid haaras siis rinnust kinni. Tema nägu, veripunase nahaga mask, tõmbus valgeks. Nad pidid temast kinni haarama, et ta põrandale ei libiseks. Mees vaatas anuvalt Punapea poole. „Punapea, kulake.“

„Ei, George. Ma ei taha kellegi tapmist pealt vaadata.“

„Palun, tee seda minu pärast.“

„Ma ei tee seda.“

„Sellest tuleb vana George'i edulugu. Kahel lehel. Toimetaja õnnelik. Karjäär päästetud.“ Ta haaras Punapeal käest. „Fotoaparaat on garderoobis. Filmirullil peaks veel mõne võtte jagu ruumi olema.“

„Pagan võtaks, George,“ ütles Punapea vihaselt. „Sa ei saa niiviisi jätkata.“

Mees rehmas suure lódva kämbлага – kas tunnistades, et naisel on õigus, või siis tema protesti tõrjudes, sellest Punapea aru ei saanud – ja vajus tagasi voodile, nägu nagu koolnul.

Amory kergitas naise poole vaadates kulme. „Sureva mehe viimane soov. Kas kavatsed keelduda?“

„Iga kell keeldun.“ Punapea marssis garderoobi. „Ma ei hakka kaamerat laadima. Kui film on otsas, ongi asi otsustatud.“ Ta uuris päevinäinud Rolleiflexi tagumist poolt (kummalisel kombel oli Fritchley-Bound jäänud truuks oma sõjaelsele Saksa fotoaparaadile). Filmil oli kuus tühja kaadrit. „Neetud!“

„Sa võid koju jääda, kui tahad,“ ütles Amory.

Fritchley-Bound ärkas jälle norsatades üles. „Ei, ära jää. Vapper tüdruk. Vana Hirmsa päästja. Surmani tänulik.“

„Kui mitmendat korda juba?“ nõudis Punapea fotoaparaati õlale pannes. „Te kõik kasutate mind ära. Mul on sellest kõrini. Tulge, hakame minema.“

Punapea ei suutnud neid kordi kokku lugeda, kui ta oli pidanud Fritchley-Boundi asendama, sest too oli töötamiseks liiga purjus. Ta oli teinud tema eest pilte ja kirjutanud isegi paar artiklit. Mees oli teinud väriseva pliitsiga mõned parandused ja saatnud töö enda oma pähe ära. Tema polnud saanud sellest midagi, välja arvatud Fritchley-Boundi tänulikkuse ja teadmise, et ta sõna otseses mõttes päästab mehe karjääri. Fritchley-Bound oli katastroofi äärel. Õige pea saadakse ajalehe toimetuses teada, kes ta tegelikult on, ja siis on kõigel lõpp.

Maasturi kõrvalistmel rappudes vaatas Punapea, kuidas Pariis temast mööda vuhiseb. Õhus oli tunda vänget hobuste ja sõnniku haisu. Bensiinita jäänud linn oli pöördunud tagasi üheksateistkümnendasse sajandisse, mil hobukaarikud ja tõllad mööda puiesteid kolisesid. Ainsateks autodeks olid mõned üksikud taksod või maasturid nagu nende oma, täis sõdureid, ajakirjanikke ja sõjaturiste.

Hoonetel oli siin-seal näha ülestõusu kriime, nad möödusid paarist põlenud autost ja Tuileries' aias ühest kinniste luukidega Saksa tankist. Aga suuremalt jaolt nägi Pariis välja võrratu. Võrreldes Londoniga, kus nad olid viibinud sel aastal varem, oli Pariis muidugi rõõmus, ülekullatud ja roheline, puude ja katuseharjade kohal kõrgus helesinise taeva taustal uhkelt Eiffeli torn. Trikoloogid lehvisid kõikjal ja tänavad olid täis jalgratastel tüdrukuid.

„Ei usuksi, et siin oli sõda,“ ütles Punapea.

„Ega olnudki,“ vastas Amory irooniliselt. „Alla anda on palju kergem kui vastupanu osutada.“

Giroux heitis talle kurja pilgu. „Ja teie, härra,“ küsis ta varjamatu kriitikaga vastu, „kui tohib küsida, miks teie ei võitle?“

Amory hakkas naerma, laskmata end nagu ikka väljakutsuvast toonist häirida – ta ei lasknud end paljudest asjadest häirida –, aga Punapea asus tema kaitsele. „Minu abikaasa on sõjaväeteenistusest vabastatud. Tal on süda haige.“